

In februari 2020 vond de eerste platformbijeenkomst van het DAK-project plaats in IJmuiden.

DAK-project door corona vertraagd, maar ook verbeterd

Het DAK-project (Duurzaam Aalbeheer door Kennis) onderzoekt hoe het aalbeheer in Nederland het best kan worden vormgegeven. Het onderzoek wordt uitgevoerd in vier Nederlandse wateren (Markiezaatsmeer, Vinkeveense Plassen, Polder Westzaan en de Súderpolder). Het project is een initiatief van NetVISwerk en DUPAN en wordt uitgevoerd door beroepsvissers (voor de monitoring activiteiten in het veld) samen met onderzoekers van Wageningen Marine Research (WMR) en Wageningen Economic Research (WEcR). Het project wordt gefinancierd met een subsidie in het kader van “Samenwerking Visserij en Wetenschap” uit het Europese Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De bedoeling is dat het project een model oplevert dat de ecologische en economische consequenties van verschillende manieren van aalbeheer beschrijft. Projectleider Magnus van der Meer brengt verslag uit van de voortgang van het project in coronatijd.

Het effect van corona op het DAK-project

Het laatste nieuws in het JournAal over het DAK-project is verschenen in maart 2020 en de titel luidde: “DAK-project gaat laatste onderzoeksjaar in”. De inkt van dat artikel was nog niet droog, of de wereld zag er ineens heel anders uit en ook het DAK-project moest zich schikken naar een nieuwe werkelijkheid mét corona.

In coronatijd liep de vraag naar wild gevangen paling terug. Zonder voldoende afzet heeft vissen geen zin en dus stopte de visserij. Vissers en onderzoekers samen

aan het werk in een klein bootje lukt niet wanneer je anderhalve meter afstand moet houden. Ook de in de zomer geplande platformbijeenkomsten met vissers en onderzoekers konden niet doorgaan. Daarmee kwamen de kernactiviteiten van het DAK-project tot stilstand.

Subsidieverstrekker RVO begreep de impact van corona op het project en gaf ons de mogelijkheid om de looptijd met een jaar te verlengen. Veel van de activiteiten die in 2020 niet door konden gaan worden nu in 2021 uitgevoerd. Die verandering moest wel plaats vinden binnen het oorspronkelijke budget. De plannen werden aangepast en met de uitvoering ervan zijn we onmiddellijk begonnen. De vooruitzichten zijn dan ook dat we begin 2022 het DAK-project enigszins vertraagd, maar wel met succes kunnen afsluiten.

De activiteiten die wél plaatsvonden in coronatijd

Tussen twee corona golven door lukte het om in de herfst van 2020 overleg tussen vissers en wetenschappers te laten plaatsvinden. Met alleen de direct betrokkenen werden per gebied door Joey Volwater en Joep de Leeuw (beide van WMR) de eerste resultaten uit de doeken gedaan. Zo was voor elk water de leeftijd van een groep palingen bepaald met behulp van onderzoek aan de otolieten (gehoorsteentjes). Daarnaast kon de groei berekend worden uit de (terug)vangstgegevens van palingen die eind 2019 of begin 2020 gemerkt waren met pit-tags. Ook is in elk gebied gekeken naar de verhouding mannetje/vrouwtje in de palingpopulatie. Ondanks de beperkte

Bijeenkomst met de vissers in Vinkeveen in oktober en november 2020, ivm corona in een kleiner gezelschap en in een veel grotere zaal.

Bijeenkomst Westzaan

hoeveelheid data, kon er een eerste beeld worden geschetst van de aalstand per gebied. Voor de definitieve resultaten moeten we wachten tot ook de (terug) vangstgegevens van 2021 beschikbaar zijn.

De discussies over de onderzoeksresultaten per gebied waren niet alleen interessant, maar leverden ook nieuwe ideeën op. Zo werd door Jeroen Los (beroepsvisser in de Westzaan) geopperd, dat groei van paling best wel eens afhankelijk zou kunnen zijn of een paling een brede bek heeft of een puntbek. Toen ook de andere beroepsvissers beaamden dat ook in hun gebied zowel breedbekken als puntbekken voorkomen, is besloten dat we nog binnen het DAK-project een kort onderzoek gaan doen om per water te kijken welke meetbare verschillen er zijn tussen breed- en puntbekken. Ook honderd jaar geleden werden palingen al opgedeeld in puntbekken en breedbekken, maar echt degelijk onderzoek is er nooit naar gedaan. Voor het DAK-project is dit onderzoek een leuke 'bijvangst', maar mogelijk is het ook een eerste stap in onderzoek naar het belang van breed en puntbekken voor aalbeheer. Het idee hierachter is dat bektype een representatie is van het voedsel dat aal in een gebied eet: breedbekken zouden vis of harde prooien eten, terwijl puntbekken zachte prooien uit de bodem halen.

Extra jaar voor monitoring levert belangrijke informatie

Tijdens de bijeenkomsten in de herfst werd ook besproken welke noodzakelijke gegevens nog ontbraken en

hoe we die alsnog binnen zouden kunnen halen in 2021. Het vrijwel geheel ontbreken van de vangst van ondermaatse aal was daarbij het onderwerp dat het meest werd genoemd. Het vangen van ondermaatse aal is van belang voor het DAK-project, omdat in 2019 in alle vier wateren gemerkte glasaal is uitgezet. En die hele onderneming brengt alleen rendement op wanneer het lukt om een aantal van die gemerkte dieren ook weer terug te vangen. Naar verwachting zijn ze flink gegroeid, maar de minimummaat van 28 cm zullen ze nog niet halen. Besloten werd om in 2021 opnieuw flink in te zetten op het vangen van ondermaatse aal. Binnen het DAK-project werd er tot 2020 alleen door Peter Kooistra in het Markiezaatsmeer flinke hoeveelheden jonge aal gevangen. Maar in 2021 is het gelukt om ook in Vinkeveen tientallen ondermaatse palingen te vangen, terwijl in polder Westzaan zelfs honderden ondermaatse aaltjes werden gevangen! Alleen in de Súderpolder lukt het nog niet. Elektrisch vissen was wel succesvol in de andere drie wateren maar hier dus niet. Paul Boersma vist daar nu met kistjes en kleine fuikjes, op hoop van zegen.

Het jarenlang experimenteren met verschillende visserijmethodes om jonge aal te vangen leveren nu in 2021 alsnog resultaten op. En dat succes is een positieve bijkomstigheid van corona: zonder corona in 2020 hadden we in het voorjaar 2021 niet meer kunnen vissen, omdat het project in dat geval al afgesloten was geweest! Met de jonge aal vangsten in 2021 hebben we nu genoeg ondermaatse aal gevangen om een eerste idee te krijgen hoe snel de jonge aal groeit.

Programma voor het laatste jaar

Door de beperkte hoeveelheid data die in 2020 verzameld kon worden, is het modelleren pas dit jaar begonnen. Per gebied zijn gegevens verzameld over vangsten en de uitzet van glas- of pootaal in het verleden. Die gegevens zijn omgezet in voor wetenschappers bruikbare data. Gesprekken over en weer brachten helderheid in wat bijvoorbeeld een “dunne aal” of een “dikke aal” is. Jaap van der Meer van WMR is “voorzichtig begonnen met modelleren” en in juli zal een eerste versie van het model kunnen worden bekeken. Met het ecologisch model als basis moet WEcR dan een economisch model bouwen, zodat niet alleen duidelijk wordt hoe duurzaam aalbeheer er uit zou kunnen zien, maar ook wat de economische consequenties van de verschillende opties van aalbeheer zijn. Wim Zaalmink zou namens WEcR het economische model voor het DAK-project maken en hij heeft eind 2020 de vissers bevestigd over de economische data van de palingvisserij per gebied. Wim is echter in maart van dit jaar met pensioen gegaan en

waarschijnlijk zal nu het laatste deel van zijn werk binnen het DAK-project worden overgedragen aan zijn opvolger bij WEcR.

De komende maanden wordt er nog volop gevist in de vier DAK-gebieden. Ondertussen wordt eerst een concept van het ecologische model door WMR ontwikkeld en kan na de zomer ook gewerkt worden aan het economisch model door WEcR. Ergens in de herfst kan dan hopelijk een overleg plaatsvinden tussen vissers en onderzoekers, over wat het model nu zegt over aalbeheer: hoe het ecologisch zou moeten en hoe het economisch zou kunnen. Dan zijn er nog wat maanden over om het model te verfijnen met de laatste gegevens en inzichten. Maart 2022 volgt er dan een presentatie van het eindresultaat van het DAK-project. Laten we hopen dat de corona-crisis dan inmiddels achter ons ligt en dat we zoals gepland een symposium mogen organiseren met alle belanghebbenden. Dus naast vissers en onderzoekers ook met vertegenwoordigers van de waterschappen, natuurbeheerders, NGO's en vrijwilligers.

Een belangrijk onderdeel van het DAK-project is het onderzoek aan rode aal gemerkt met een PITtag. Vangsten wordt met de “handheld scanner” (het apparaatje op de foto liggend onder de paling) gecontroleerd op aanwezigheid van een PITtag. Als een aal met een PITtag wordt teruggevangen (zoals hier op de foto door Paul Boersma) wordt deze eerst verdoofd en daarna gemeten, gewogen en vervolgens weer teruggezet.

Jaap van Eeuwijk aan het elektrovisser langs de oever van de Vinkeveenseplassen, op jacht naar kleine aal.

De vangst van de elektrovisserij in 2021: voor de eerste keer leverde een ochtend elektrovisserij een flinke vangst aan ondermaatse aal op.